Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Rady, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 708/2007 o využívaní cudzích a lokálne sa nevyskytujúcich druhov v akvakultúre“

KOM(2009) 541 v konečnom znení – 2009/0153 (CNS)

(2010/C 354/21)

Spravodajca: **Valerio SALVATORE**

Rada 11. novembra 2009 podľa článku 37 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva a Európsky parlament 5. marca 2010 podľa článku 43 ods. 2 Zmluvy o fungovaní Európskej únie sa rozhodli prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh nariadenia Rady, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 708/2007 o využívaní cudzích a lokálne sa nevyskytujúcich druhov v akvakultúre“

KOM(2009) 541 v konečnom znení – 2009/0153 (CNS).

Odborná sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 25. februára 2010.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 461. plenárnom zasadnutí 17. a 18. marca 2010 (schôdza zo 17. marca 2010) prijal 130 hlasmi za, pričom žiadny člen nehlasoval proti a 3 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. **Závery a odporúčania**

1.1 Európsky hospodársky a sociálny výbor súhlasí so zmenami a doplneniami nariadenia (ES) č. 708/2007 o využívaní cudzích a lokálne sa nevyskytujúcich druhov v akvakultúre na základe nových záverov vedeckých bádaní, vrátane výsledkov koordinovanej činnosti v rámci 6. rámcového programu vo forme projektu IMPASSE.

1.2 Je spoločným prianím splniť dvojaký cieľ vytýčený v tomto návrhu: znížiť na minimálnu úroveň riziko v súvislosti s cudzími a lokálne sa nevyskytujúcimi druhmi a oslobodiť hospodárske subjekty od zaťažujúcich administratívnych postupov. Byrokracia súvisí so štátnymi postupmi udeľovania povolenia zariadeniam určeným na akvakultúru cudzích a lokálne sa nevyskytujúcich druhov.

1.3 Zaručenie biologickej bezpečnosti zariadení má v tejto súvislosti prvoradý význam. Vyžaduje si však prijatie príslušných opatrení: a) počas dopravy, b) prostredníctvom presne stanovených protokolov v prijímajúcom akvakultúrnom zariadení a c) dodržiavaním zodpovedajúcich postupov až po udelenie povolenia na použitie produktov z rýb.

1.4 V tejto súvislosti je nové vymedzenie pojmu „uzavreté akvakultúrne zariadenie“ dobre štruktúrované a v súlade so závermi projektu Impasse, avšak použitý vysoko odborný jazyk by mohol viesť k chybným interpretáciám. Aby sa zabránilo možnému nejednoznačnému výkladu pri uplatňovaní ustanovení, malo by byť v novom nariadení jasne uvedené, že za „uzavreté akvakultúrne zariadenie“ možno považovať len tie zariadenia, ktoré sa nachádzajú na pevnine.

1.5 V novom nariadení sa ďalej zavádza pre uzavreté akvakultúrne zariadenia povinnosť zabrániť úniku nepôvodných chovaných druhov alebo biologického materiálu do otvorených vôd následkom záplav. Na tento účel by sa mala stanoviť bezpečnostná vzdialenosť uvedených zariadení od otvorených vôd podľa typológie, umiestnenia a charakteristík lokality konkrétneho zariadenia.

1.6 Rovnako vychádzajúc z predpokladu, že voda nie je jediným prostredím, v ktorom hrozí únik príslušných organizmov, treba zaručiť ochranu všetkých uzavretých akvakultúrnych zariadení pred dravcami, ktorí sú schopní šíriť chované druhy mimo zariadenia.

1.7 Výbor súhlasí aj s postojom, podľa ktorého sa presuny z uzavretých do otvorených akvakultúrnych zariadení nepovažujú za bežné. V tejto súvislosti navrhuje doplniť požiadavku, aby uzavreté akvakultúrne zariadenia boli spravované a riadené oddelene od otvorených akvakultúrnych zariadení, ak to umožňuje výrobný cyklus, s cieľom obmedziť na minimum akékoľvek prípadné riziko kontaminácie vodných ekosystémov.

2. Úvod

2.1 Vzhľadom na rastúci dopyt po bielkovinách z rybacích produktov a pokles úlovku rýb pre nadmerné čerpanie zásob morí a vnútrozemských vôd môže akvakultúra kladne prispieť k uspokojovaniu rastúceho dopytu po týchto potravinách. V priebehu uplynulých troch desaťročí sa vo svete zaznamenal ročný nárast akvakultúrnej produkcie o 11 % (R. L. Naylor a M. Burke, 2005) ([1]).

2.2 V tomto kontexte sú introdukcia a chov cudzích a lokálne sa nevyskytujúcich druhov v Európe poháňané silnými hospodárskymi a obchodnými záujmami, ktoré sa však musia zosúladiť s cieľom ochrany ekosystémov, ktoré by mohli byť ohrozené v dôsledku nesprávneho vykonávania tejto hospodárskej činnosti.

2.3 Introdukcia cudzích druhov je jedným z hlavných faktorov kontaminácie vodných ekosystémov spôsobenej človekom a je po ničení biotopov v poradí druhým najväčším dôvodom ubúdania biodiverzity vo svete. Vo všetkých ekosystémoch vládne citlivá rovnováha, ktorá je výsledkom pomalého vývojového procesu, vďaka ktorému dochádza k interakcii každého živého organizmu s jeho životným prostredím a k vytváraniu systému vzťahov s okolím a ostatnými prítomnými organizmami. V tejto situácii každý organizmus zohráva presnú funkciu a obsadzuje jasne vymedzenú ekologickú medzeru. Dôležitý je aj vplyv klimatických zmien na migráciu druhov rýb v rôznych vodných prostrediach.

2.4 Keď nejaký cudzí druh prenikne do nového ekosystému, dochádza k interakcii s pôvodnými druhmi, čo môže nepredvídateľným spôsobom narušiť pôvodne dosiahnutý rovnovážny stav. Títo votrelci môžu byť dravcami a konkurovať pôvodným druhom v zadovažovaní potravy a pri využívaní životného priestoru, môžu zavliecť nové parazity a iné patogénne látky z krajín svojho pôvodu alebo sa krížiť s pôvodnými druhmi.

2.5 Preto je potrebné stanoviť hlavné charakteristiky uzavretých akvakultúrnych zariadení, ktorými sú: existencia fyzickej prekážky medzi voľne žijúcimi a chovanými organizmami, spracovanie tuhého odpadu, vhodná likvidácia mŕtvych organizmov, kontrola a spracovanie vpúšťaných a vypúšťaných vôd.

3. Všeobecné pripomienky

3.1 Riziko úniku cudzích alebo lokálne sa nevyskytujúcich druhov z uzavretých akvakultúrnych zariadení sa zvyšuje úmerne s ubúdaním systémov kontroly. Uzavreté systémy, v ktorých je akvakultúra ohraničená v rámci bezpečných štruktúr chránených fyzickými a chemickými bariérami, obmedzujú riziko úniku na minimum, zatiaľ čo otvorené systémy extenzívneho chovu poskytujú najnižšiu mieru bezpečnosti a často nevedomky prispievajú k šíreniu dovezených druhov v prírodnom prostredí.

3.2 Odhaduje sa, že približne 20 % nepôvodných druhov sa chová v otvorených systémoch a menej než 10 % v intenzívnych uzavretých systémoch, ale v niektorých prípadoch (lastúrniky), sú živé organizmy dočasne prenášané aj na značné vzdialenosti do otvorených i uzavretých zariadení na čistenie, s čím sa spája veľké riziko ich úniku do okolia (Impasse) ([2]).

3.3 Existujúce uzavreté systémy využívajú rôzne technológie na čistenie vpúšťaných a vypúšťaných vôd, vo všetkých prípadoch sa však predpokladá fyzické oddelenie chovu rýb a prírodných vodných ekosystémov. Rýchly rozvoj týchto chovateľských techník a vývoj rôznych systémov akvakultúry viedli Radu k tomu, aby vydala nariadenie, ktoré je predmetom tohto stanoviska.

3.4 V nariadení Rady (ES) č. 708/2007 sa ustanovuje rámec, ktorým sa riadia postupy v akvakultúre, pokiaľ ide o cudzie alebo lokálne sa nevyskytujúce druhy, s cieľom posúdiť a minimalizovať možný vplyv týchto druhov na vodné biotopy. V nariadení sa ustanovuje systém udeľovania povolení, ktorý sa má zriadiť na štátnej úrovni.

3.5 Tieto povolenia sa nevyžadujú v prípade, že uzavreté akvakultúrne zariadenia zaručujú biologicky bezpečný chov. Zníženie rizika si však vyžaduje prijatie príslušných opatrení počas dopravy uplatňovaním presne stanovených protokolov v prijímajúcom akvakultúrnom zariadení a dodržiavaním zodpovedajúcich postupov až po udelenie povolenia na použitie rybných produktov.

3.6 Nové vymedzenie pojmu „uzavreté akvakultúrne zariadenie“ vhodným spôsobom zohľadňuje výsledky projektu Impasse, avšak malo byť doplnené o výslovnú zmienku, že za „uzavreté akvakultúrne zariadenie“ možno považovať len tie zariadenia, ktoré sa nachádzajú na pevnine.

3.7 Plnú podporu získava cieľ zabrániť prieniku pevného odpadu alebo chovaných exemplárov, resp. ich častí, do otvorených vôd, v súlade s požiadavkami nového nariadenia. Avšak vzhľadom na rýchly technologický pokrok v oblasti filtrovania a čistenia odpadových vôd je potrebné zohľadniť, že biologickú bezpečnosť, ktorú treba mať na zreteli ako prioritný cieľ, možno zaručiť pomocou rôznych systémov: fyzických, chemických, biologických alebo ich vzájomnou kombináciou.

([1]) Naylor, R. a Burke, M. (2005): Aquaculture and Ocean Resources: Raising Tigers of the Sea, in: Annual Review of Environment and Resources, č. 30, s. 185-218.

([2]) Projekt Impasse č. 44142. D1.3. Deliverable 3.1. Review of risk assessment protocols associated with aquaculture, including the environmental, disease, genetic and economic issues of operations concerned with the introduction and translocation of species (Gordon H. Copp, Esther Areikin, Abdellah Benabdelmouna, J. Robert Britton, Ian G. Cowx, Stephan Gollasch, Rodolphe E. Gozlan, Glyn Jones, Sylvie Lapègue, Paul J. Midtlyng, L. Miossec, Andy D. Nunn, Anna Occhipinti Ambrogi, S. Olenin, Edmund Peeler, Ian C. Russell, Dario Savini), 2008, s. 14.

4. **Konkrétne pripomienky**

4.1 S cieľom obmedziť na minimum akékoľvek prípadné riziko kontaminácie vodných ekosystémov je potrebné stanoviť vhodné opatrenia na kontrolu a monitorovanie introdukcie a prenosu cudzích alebo lokálne sa nevyskytujúcich druhov. To je možné dosiahnuť len vypracovaním, prijatím a uplatňovaním medzinárodných kódexov obsahujúcich vhodné postupy a procesy.

4.2 Vychádzajúc z predpokladu, že voda nie je jediným prostredím, v ktorom hrozí únik príslušných organizmov, treba zaručiť ochranu všetkých uzavretých akvakultúrnych zariadení pred dravcami, najmä vtákmi, ktorí sú schopní zanášať chované druhy do voľnej prírody.

4.3 Ďalej je potrebné, aby uzavreté akvakultúrne zariadenia boli spravované a riadené oddelene od otvorených akvakultúrnych zariadení, ak to umožňuje výrobný cyklus, s cieľom obmedziť na minimum akékoľvek prípadné riziko kontaminácie vodných ekosystémov.

4.4 Možno sa stotožniť s rozhodnutím ponechať členským štátom zodpovednosť za periodickú aktualizáciu internetového zoznamu uzavretých akvakultúrnych zariadení nachádzajúcich sa na ich území, a tým zabezpečiť ich maximálnu propagáciu s cieľom zvýšiť pocit spoluzodpovednosti prevádzkovateľov zariadení i rôznych hospodársky zainteresovaných subjektov na miestnej úrovni za správne riadenie týchto chovateľských zariadení.

V Bruseli 17. marca 2010

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI